

EPOCA DE AUR A LUI GABRIEL BETHLEN

Claudia Elena SIMA¹

THE GOLDEN AGE OF GABRIEL BETHLEN

ABSTRACT

Gabriel Bethlen was born in 1580 in Ilia (Hunedoara) in a wealthy noble family. He became prince of Transylvania on 23 October 1613, received Fagaras and Sibiu and became at the same time the leader of the Fagaras fortress.

By becoming the ruler of Transylvania, the situation improved both internally and externally. In 1622, together with the Diet of Alba Iulia, he supported the reformed school and imposed the compulsory attendance of the children of serfs in schools.

He paid special attention to the Fagaras fortress by bringing craftsmen from Italy, Germany and Poland in order to restore and beautify it. For the interior of the fortress he bought leather rugs, paintings, carpets from Flanders and Istanbul. In the inner courtyard he also built three bastions.

He fell ill on 16 February 1629 in Fagaras and died on 15 November 1629. The Fagaras fortress was bequeathed to his wife, Katherina.

Keywords: prince, Transylvania, Fagaras fortress, golden age.

S-a născut în 1580 la Ilia (jud. Hunedoara). Strămoșii lui au fost nobili înstăriți, aflați în slujba regească, care au venit de pe plaiurile Tisei, având moșii în comitatele Békés și Timiș. Tatăl său, Wolfgang Bethlen, s-a retras în Transilvania, care era autonomă și vasală sultanului, acesta primind domeniul Ilia pe Mureș din partea principelui István Báthory. S-a căsătorit cu Drusina Lazăr, sora unui jude secui, iar din această căsătorie a rezultat fiul Gabriel Bethlen și fratele său pe nume Ștefan.

La vârsta de 13 ani Gabriel a rămas orfan, iar domeniul i-a fost confiscat de Sigismund Báthory, astfel că viitorul principe a rămas fără avere. A intrat sub tutela unchiului său (din partea mamei), Andrei Lazăr, care nu s-a ocupat de soarta acestuia, fiind nevoit astfel să intre în slujbă la curtea principelui Transilvaniei, Sigismund Báthory. Din această perioadă (16 august 1593) datează și prima lui scrisoare cunoscută, în care relatează unei rude: „Noi până acum am învățat. Dar, de acum, eu voi avea posibilitatea cu ajutorul Domnului, mă voi angaja la cineva, sau la Măria Sa, domnul nostru (Sigismund Báthory-n.n.), sau la altcineva. Moșia noastră de seamă, pe care am avut-o, cetatea de care țin vreo sută de iobagi, ne-a luat-o domnul de mai bine de un an, la vorbele mai multor oameni lingușitori”².

Bojtai Veres Gáspár, cronicarul lui Gabriel Bethlen, spunea despre acesta că din fragedă pruncie a ținut mai sus: „Era un tânăr orator elocvent, curajos, sigur pe

---

¹ Muzeograf, Muzeul Țării Făgărașului „Valer Literat”, Făgăraș;
e-mail: simaclaudia85@yahoo.com.

² Petru Bunta, *Gabriel Bethlen (1613-1629)*, București, Editura Militară, 1981, p. 30-31.

el, care considera că nimic nu este imposibil”³. El s-a dedicat în totalitate vieții militare și nu s-a ferit de războaie, alăturându-se armatei principelui Sigismund.

La vârsta de 16 ani a participat la lupte alături de armată, iar în anul 1600 era deja conducător de trupe. La 20 de ani i s-a oferit prilejul să-l însoțească pe principele Transilvaniei la Praga, la curtea împăratului Rudolf (aici învață multe observând toate mișcărilor). Era „un tânăr de douăzeci și cinci de ani ...”, care era dispus „să-și sacrifice nu numai averea și viața pentru țara lui”⁴. Datorită acestui lucru, atât principele Sigismund, cât și alți conducători militari au început să-l prețuiască. Eroismul său a fost apreciat în mai multe lupte purtate în Transilvania și Ungaria.

După abdicarea lui Sigismund Báthory, Gabriel Bethlen îl susține la tron pe Moise Secuiul, care este înfrânt, și din acest motiv Gabriel Bethlen pleacă în Imperiul Otoman, unde avea relații bune. După ce a stat o perioadă, ajunge să spună „îi cunosc firea turcului”⁵ și să își facă prieteni printre nobilii refugiați. La vârsta de 23-24 de ani este susținut de aceștia pentru titlul de principe.

Ulterior, în iulie 1606, G. Bethlen se căsătorește cu Suzana Károlyi, care făcea parte dintr-o familie de mari latifundiari din partea de nord a Ungariei, aflată sub stăpânirea habsburgică.

Gabriel Bethlen a avut o relație bună cu principele Gabriel Báthory și astfel devine unul dintre cei mai mari latifundiari din Transilvania. El reușea, pe lângă alte domenii, să dețină cetatea Devei; de asemenea, și-a apropiat nobilimea comitatelor Hunedoara și Zărand. Fiind adeptul politicii turcofile⁶, acest lucru l-a nemulțumit pe principe, care începea să își dorească eliminarea acestuia.

Deoarece turcii erau împotriva lui G. Báthory, aceștia au încercat ocuparea Cetății Făgăraș în 28 septembrie 1613. O lună mai târziu, în 23 octombrie, avea loc întrunirea Dietei de la Cluj, unde s-a hotărât ca Gabriel Bethlen să fie ales principe al Transilvaniei, deoarece în scrisoarea din 18 octombrie 1613 însuși Skander pașa, reprezentantul Porții, convoca dieta Transilvaniei: „La Cluj să meargă toată lumea – scrie pașa stărilor – și acolo să aleagă imediat un principe”, deoarece „pe Gabriel Báthory sultanul nu îl lasă să domnească” (acesta fiind fiul lui Sigismund Báthory)⁷. Tot atunci, alesul a depus jurământul: „Eu Gabriel Bethlen, principe ales al Ardealului, domn al părților Ungariei și ișpanul (prefectul-n.n.) secuilor etc., jur pe Dumnezeu cel viu etc. ... Așa să mă ajute Dumnezeu”⁸. A fost primit cu aplauzele „uriază” ale tuturor stărilor, cu sunetul dens al trompetelor și duduitul tunurilor de cupru. Aceștia au strigat: „Să trăiască, să trăiască! Gabriel Bethlen principe amabil și liniștit! Să trăiască protectorul libertății, restauratorul drepturilor, distrugătorul tiraniei cumplite!”⁹.

---

³ Apud Bojtai Veres Gáspár, *A nagy Bethlen Gábor viselt dolgairól*, în vol. „Bethlen Gábor emlékezete”, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1980, p. 38.

⁴ *Ibidem*, p. 40.

⁵ P. Bunta, *op. cit.*, p. 32.

⁶ Vasile Mărculeț, Gabriel Roman, Ioan Mărculeț, Stănel Ioan, Gherghina Boda, Răzvan Mihai Neagu, Alexandru Valentin Ștefănescu, George Marcu, Elena Gabriela Maximciuc, Mihai Chiriac, *Evul Mediu românesc: dicționar biografic*, București, Editura Meronia, 2010, p. 49.

⁷ P. Bunta, *op. cit.*, p. 36.

⁸ Apud Bojtai V.G., *op. cit.*, p. 104-105.

⁹ *Ibidem*, p. 106.

Unul dintre portretele principelui

G. Báthory a încercat să recapete „conducerea”, însă doar moartea sa forțată a adus sfârșitul strădaniilor¹⁰. Andreas Gotzi din Sibiu, era unul dintre preținșii credincioși care în Brașov a luat poziție împotriva lui G. Báthory și care a instigat la asasinarea acestuia, crezând astfel că i-a făcut lui Gabriel Bethlen un serviciu. Însă, acesta din urmă a ordonat prinderea sa, fiind legat în lanțuri grele și trimis la Făgăraș, unde după puțin timp a fost sugrumat (alții spun că a fost expus la moarte prin înfometare); i s-a refuzat și înmormântarea cuvenită.

De la foștii dregători, Gabriel Bethlen, noul principe, primește Făgărașul și Sibiu, dar cu condiția să le redea sașilor Sibiu. Acesta acceptă doar după ce sașii depun jurământ de credință în fața sa, în februarie 1614.

Analizând activitatea principelui din prima perioadă a domniei sale, se poate constata că în decurs de câțiva ani de la venirea la cârma Transilvaniei situația țării pe plan intern, cât și extern, s-a îmbunătățit considerabil. În numai 5 ani după alegerea ca principe, s-a pus frâu anarhiei din toate problemele interne și externe, cuvântul lui Bethlen devenind hotărâtor. El dirija politica economică, culturală, religioasă și externă, conducea justiția, organiza și conducea oastea Transilvaniei, astfel dând dovadă de calități deosebite în fruntea unui principat zbuciumat. Se ajunge ca stările transilvănene să aibă numai rolul de a-și da consimțământul la planurile și hotărârile principelui țării.

Unul dintre obiectivele sale de politică internă a fost dorința de a i se ceda Moldova și Țara Românească, pentru a fi declarat rege al Daciei, cerând și ajutorul Porții în acest scop. Dar nu i-a fost dat să realizeze acest proiect de unire a celor trei țări românești atât datorită condițiilor internaționale de atunci, cât și morții sale premature.

În ceea ce privește componenta externă, principele a dus o politică antihabsburgică, în care a alternat pacea cu conflictele. A susținut trei campanii importante împotriva habsburgilor – în 1619, 1623 și 1626 –, reușind să fie proclamat rege al Ungariei (în 1620), dar realist fiind a refuzat, chiar dacă turcii au fost de acord.

Și în domeniul religios principele a încercat să promoveze și să consolideze religia sa protestantă, fiind un calvinist zelos, care rareori se întâmpla să nu aibă o Biblie în buzunar, dând astfel naștere Reformei, apărută în condițiile ascensiunii burgheze: Reforma constituie „în esență o mișcare social-politică și ideologică cu

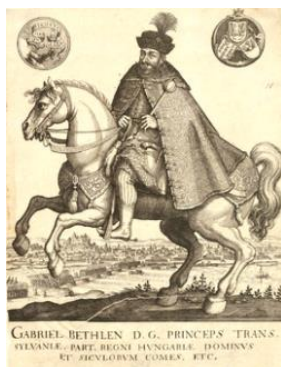
---

¹⁰ Wilhelm Schmidt, *Cetatea Făgăraș*, mss., f.l., f.a., f. 14.

caracter burghez”¹¹; totuși principele a susținut și alte religii – în 1625, de pildă, acordând românilor din Făgăraș dreptul de a avea preoți după legea lor. Acesta motiva prin faptul că iobagii valahi dacă nu aveau astfel de preoți, nu aveau de unde să înțeleagă cuvântul lui Dumnezeu și nu puteau avea parte de o înmormântare după legea lor¹².

Încă din primii ani de domnie, Gabriel Bethlen și-a propus să asigure o bază materială serioasă pentru învățământul Transilvaniei și prin aceasta să promoveze o școală reformată. Astfel, în mai 1622, Dieta, împreună cu principele, au hotărât înființarea Academiei de la Alba Iulia. Tot atunci le-a impus copiilor de iobagi obligativitatea prezenței la școală și le-a impus proprietarilor feudali să nu îi mai oblige pe aceștia să renunțe la procesul de învățământ.

Principele a acordat o importanță deosebită și armatei, care ajunge să cuprindă între 15.000 și 25.000 de ostași. Aceasta era formată din secuii care prestau servicii militare în schimbul libertății și haiduci, care erau categoria formată din țărani eliberați de obligațiile iobăgești, obținând „libertatea haiducească”.

Un alt portret al principelui

După moartea soției sale Suzana Károlyi, s-a recăsătorit cu Katharina von Brandenburg, fiica lui Georg Wilhelm de Brandenburg. Căsătoria poate fi considerată „o alianță politică” între principele Gabriel Bethlen, principele protestant Georg Wilhelm de Brandenburg, duce al Prusiei, și Gustav Adolf, rege al Suediei, căsătorit cu sora Katharinei von Brandenburg¹³. Evenimentul a avut loc la 22 ianuarie 1626.

Nunta a fost pregătită de însuși principele Transilvaniei, care putem spune că a fost propriul său maestru de ceremonii. Cei doi miri s-au întâlnit la jumătatea drumului dintre Cașovia și Brandenburg: mireasa a venit cu un cortegiu format din 500 de trăsură, iar Gabriel Bethlen „era călare în fruntea unei oștiri, alcătuită din 4.000 de soldați călare, 1.500 de lăncieri unguri ... și 500 de mușchetari nemți”¹⁴. Ambii s-au

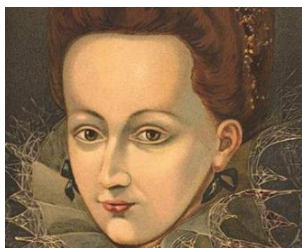
¹¹ P. Bunta, *op. cit.*, p. 129.

¹² Valer Literat, *Trei sute de ani din viața Țehiului (breslei) Tăbăcarilor din Făgăraș. 1643-1943. Cercetări și documente*, copie mss., 1956, p. 22.

¹³ Violeta Barbu, *Mitul și Laurii. Nunta principelui Gabriel Bethlen cu Katharina von Brandenburg, reflectată în spațiul francez*, în vol. „Bethlen Erdélye, Erdély Bethlene”, Kolossvárt, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2014, p. 113.

¹⁴ *Ibidem*, p. 122.

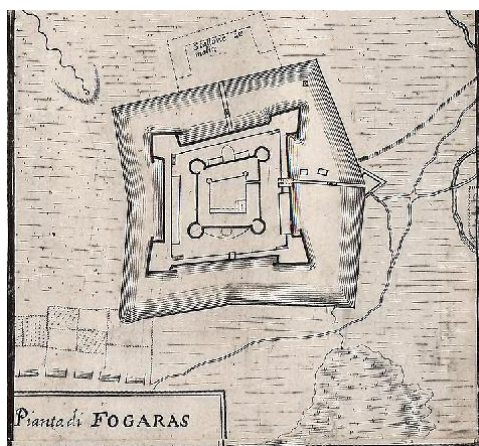
întors în cetatea Cașovia, iar intrarea s-a desfășurat după un alt ceremonial: „Katharina von Brandenburg a fost așezată într-o caleașcă minunată capitonată cu catifea roșie și fierărie poleită în argint aurit ... Era trasă de șase cai. Iar pe margine mergeau 12 armăsari”¹⁵. Durata evenimentului nupțial a fost de opt zile.

Katharina von Brandenburg

La nuntă au participat invitați de seamă: principii, grofi și baroni, dar și delegați din țările vecine: ambasadorul Țării Românești, ambasadori polonezi, un trimis al sultanului ș.a. Nunta lui G. Bethlen cu Katharina von Brandenburg, în viziunea transmisă de scrierile franceze de propagandă, „este un caz de auto-reprezentare a unui triumf politic, militar și diplomatic, menită să acrediteze includerea principelui în societatea capetelor încoronate europene, fără să-l sustragă din legătura politică cu Imperiul Otoman”¹⁶. În 24 mai 1626, în cadrul Dietei de la Alba Iulia, i s-a asigurat Katharinei succesiunea în Ardeal, făcându-i Făgărașul „reședință de văduvie”¹⁷.

Cetății Făgărașului i s-a acordat o importanță deosebită de către toți principii. Gh. Sebestyén este cel care spunea despre ea: „Cetatea Făgărașului, în mod indiscutabil, este unul dintre cele mai însemnate monumente ale arhitecturii medievale de pe teritoriul României”¹⁸.

Planul cetății Făgăraș – sf. sec. XVII

¹⁵ *Ibidem*, p. 123.

¹⁶ *Ibidem*, p. 129.

¹⁷ W. Schmidt, *op. cit.*, f. 16.

¹⁸ Gh. Sebestyén, *Cetatea Făgăraș*, București, Editura Tehnică, 1992, p. 5.

La Cetatea Făgărașului principele Gabriel Bethlen a adus meșteri din Italia, Germania și Polonia pentru restaurarea și înfrumusețarea ei. A adus și meșteri sticlari din Veneția și Murano în jurul Făgărașului, la Porumbacu¹⁹, care au făcut cristal bun și care după moartea sa au plecat pentru că au fost aprovizionați prost. Legăturile sale cu Veneția au constat în trimiterea cirezilor de boi în schimbul mătăsurilor și diferitelor podoabe (astfel, încăperile Cetății Făgărașului devenind săli fastuoase).

În timpul lui G. Bethlen cumpărăturile se făceau din locuri precum Viena, Veneția, Cracovia și Constantinopol, mărfurile fiind variate: textile pentru cusut, obiecte pentru împodobirea îmbrăcăminții, materii prime, fructe, harnașamente pentru cai, bijuterii, pietre prețioase ș.a. În acest sens, J. Kemény spunea: „Tezaurul lui Gabriel Bethlen se presupune că ar fi fost unul dintre cele mai bogate atât în Ungaria, cât și în Transilvania secolului XVII”²⁰.

Cum aminteam, principele a acordat o atenție deosebită cetăților sale din Transilvania, dar mai ales celei din Făgăraș. Astfel, începând cu domnia sa apar o serie de schimbări. De pildă, în 1617, Oprea Paler (paller=supraveghetor de lucrări) era trimis la Cluj pentru aurirea unui glob destinat vârfului unui turn, desigur cel Roșu, înălțat cu două niveluri superioare și înzestrat cu un ceas cu clopot; apoi, în anul 1618 comanda la Cluj 40 de „cruci de piatră pentru ferestre”²¹.

În 15 ianuarie 1623 a dat instrucțiuni provizorului din Făgăraș, deosebit de detaliate, privitoare la modul de realizare a cetății husarilor pe locul unor vechi grajduri. Hotărăște procurarea de îndată a lemnăriei și pietrelor necesare, din aprilie, iar pentru confecționarea cărămizilor necesare ridicării casei husarilor impune ca șase oameni să facă zilnic 300 de bucăți; tot aici mai trebuiau ridicate o casă de vară deasupra porții și două turnuri la colțuri, grajdurile și șura căruțelor. Aceasta a fost construită în nordul cetății mari, lângă șanț. Ea forma un plan sub formă de „U” larg, cu deschiderea spre cetate și mai cuprindea o șură de căruțe pe latura apuseană, grajduri pe cea nordică și un atelier al fierarilor pe cea răsăriteană.

Cu ajutorul inventarelor se descoperă modul de locuit al cetății Făgărașului în timpul lui Gabriel Bethlen. Inventarul din ianuarie 1632 explică: la nivelul al doilea al aripii apusene era „casa a treia, a femeilor” din suită; la ultimul nivel se pare că toată aripa apuseană era ocupată de principe, astfel: de la nord spre sud erau „casa din spate a măriei sale domnului răposat”, „casa interioară de dormit a măriei sale domnul răposat”, „casa lungă de audiențe”, după care, în turnul sud-vestic, „casa de dormit interioară”, urmată – în aripa sudică – de „casa de mese”, „sala mare” și „vestibulul de dinaintea sălii mari”. Turnul nord-vestic de la nivelul III era denumit „casa cu trepte în turn, în fața casei principesei”, indicând camera Katharinei von Brandenburg, și toate încăperile până la Turnul Pestiș inclusiv²².

Inventarul din 1656 menționa blazoane ale principelui Gabriel Bethlen în două încăperi. Se poate spune că aproape trei aripi ale nivelului al treilea erau ocupate

---

¹⁹ Makkai László, *Erdélyi Krónika*, în „Bethlen Gábor krónikásai”, Gondolat, 1980, p. 173.

²⁰ Kiss Erika, *Derekas Inuentalasnak Regestruma. Bethlen Gábor kincstára és kincsei*, în vol. „Bethlen Gábor emlékezete”, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1980, p. 655.

²¹ Gh. Sebestyén, *op. cit.*, p. 77.

²² *Ibidem*, p. 20.

de proprietară, principe și sălile aferente recepțiilor. Tot în acest inventar se menționează câte un blazon al principelui Gabriel Bethlen pe tavanul a două încăperi din aripa de răsărit²³.

Pentru amenajarea interiorului Cetății Făgărașului, principele a cheltuit bani mulți pentru cumpărarea de carpete aurite din piele, 100 de tablouri pictate, carpete de Flandra, covoare din Istanbul.

Unele uși din cetate aveau pe ancadramele blazoanele principilor, cum este și în cazul lui Gabriel Bethlen – la nivelul I al castelului, pe loggie, există un ancadrament datat 1627 și purtând blazonul principelui. Acesta este de mici dimensiuni, lucrat în structură (dar într-o formă simplificată – doar cele două lebede? străpunse prin gât de o singură săgeată).

Ușa cu ancadramentul și blazonul principelui

Dacă în timpul familiei Báthory s-a ridicat bastionul sud-estic, care la început a fost numit „bastionul Báthory”, în timpul lui Gabriel Bethlen s-au mai ridicat încă trei, cu fundații, colțari și merloane de piatră. Fiecare bastion a primit nume diferite, în funcție de inventarele din anii 1632, 1637, 1656. Astfel, „bastionul Báthory” a fost numit mai târziu „al toboșarilor”, bastionul nord-vestic a fost numit „cu paie”, iar mai târziu „cu jgheaburi”, bastionul nord-estic a fost numit „bastionul lui Bethlen”, folosind mai târziu termenul de „bastionul cuptor” din cauza amenajării „pașnice” a uneia din cazematele lui. Bastionul nord-estic era fără urechi, dar celelalte trei aveau urechi de zidărie masivă, de circa 5 metri lungime și până la 3 metri grosime. Accesul la cele patru bastioane se făcea prin patru rampe podite cu stejar, pe infrastructură de lemn (azi de pământ)²⁴.

În 16 februarie 1629, pe când se afla la Făgăraș, Gabriel Bethlen s-a îmbolnăvit grav, dar s-a ridicat și a pus să fie dus la Sibiu. Cinci zile nu s-a mai putut ridica din pat. Într-o stare gravă a călătorit la Alba Iulia, unde boala s-a agravat. Ajuns la Oradea a început să facă băi calde zilnic. Apoi, în 14 noiembrie a sosit la Alba Iulia și dându-și seama că sfârșitul îi este aproape a lăsat testament „că dacă Țara Ardealului vrea să rămână în pace și liniște, să fie oricine principele ei, țara nu are voie să

²³ *Ibidem*, p. 78.

²⁴ *Ibidem*, p. 55, 56.

se rupă niciodată de Poarta otomană, pentru că ajutorul german și altul străin este prea departe, și până când acesta ar sosi în caz de nevoie, până atunci țara ar pieri”²⁵. A lăsat Principatul și Cetatea Făgăraș soției sale Katharina, și a comandat să i se facă un sicriu uriaș din argint, în care să fie așezat unul mic din plumb.

A murit la 15 noiembrie 1629, într-o zi de joi, dimineața la ora 10. Sicriul de argint „jos era susținut de patru lei, deasupra se odihnea o pasăre mare de vultur, ținând în gheare Invidia ca pradă, iar tot ansamblul a fost împodobit cu prăzile de luptă ale principelui”²⁶. Similar s-a construit și un mausoleu.

Doamnele de curte ale principesei (în număr de 40) au brodat un leplet (cu care se acoperea patul sau capul femeii) din brocard pentru catafalc, care avea cusute pietre prețioase și mărgelile, iar în cele patru colțuri au cusut blazoanele lui. Sub cap au brodat un steag împodobit tot cu blazoanele sale. La picioare au fost puse steagurile triumfiulare care au fost luate ca prăzi de luptă. A mai fost realizată o haină scumpă, împodobită cu pantalon de genunchi și cu șosete foarte strânse dintr-o singură bucată. O cămașă din pânză care să ajungă până la genunchi și un palton lung, cu mâneci lungi și strâmte cu totul din brocard cu dantele, fodorăși, nasturi uriași, pietre scumpe, diamante și rubine. O căciulă cu un prințător (o broșă).

„Ceremonialul” de doliu s-a realizat cu mare fast: „10.000 de soldați păzeau corpul zi și noapte, care se afla pe un catafalc în mijlocul bisericii și care era luminat de multe făclii, cu înscrisuri fără număr în limbile latină, germană, italiană și spaniolă”²⁷. Senaturile orașelor, doctorii de drept care știau legile, aleșii, conducătorii, președinții și cei 12 membri ai consiliului de țară, pe rând, s-au dus la el și cu durere adâncă au sărutat mâna principelui, exprimându-și condoleanțele pentru membrii consiliului și au jurat credință pentru principesă ca pentru domnul lor.

Trupul principelui Gabriel Bethlen a fost ținut 9 zile și astfel înmormântarea a avut loc în 25 noiembrie în biserica mare din Alba Iulia, în mod festiv și princiar.

Blazonul principelui Gabriel Bethlen (1613-1629).

Descoperire arheologică, 2020, Cetatea Făgăraș

Blazonul din imagine are centrat în scut două lebede străpunse de o săgeată, iar de o parte și alta doi lei ce susțin o coroană. Pe margine, de jur-împrejur, un șarpe-dragon, simbol al Ordinului Dragonului, fondat de regele Sigismund în 1408.

²⁵ Krauss György, *Erdélyi Krónika*, în „Bethlen Gábor krónikásai”, p. 195.

²⁶ Makkai László, *Bethlen Gábor emlékezete*, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1980, p. 535.

²⁷ *Ibidem*.

Prin acțiunile sale, principele Gabriel Bethlen ocupă un loc de frunte în istoria țării noastre. Deși era de origine maghiară, el a înțeles năzuința poporului român și a manifestat o atitudine de compasiune față de români.

Tot el a căutat „să restabilească liniștea și să sporească avuția Transilvaniei”²⁸, acordând atenție conducerii și organizării unei armate puternice.

În cadrul epocii sale Gabriel Bethlen apare „ca un diplomat iscusit, înzestrat cu calități apreciabile”²⁹. Nicolae Iorga spunea despre principe că „era statornic numai în urmărirea înaltelor sale planuri, schimbător în întrebuințarea mijloacelor”³⁰. Unii au numit domnia sa ca fiind „epoca de aur” a Principatului Transilvaniei.

Krauss György a lăsat totuși cea mai frumoasă descriere: „Să dea Dumnezeu țării mulți domni identici și mărire, a fost un adevărat tată pentru țara lui, a lăsat Transilvania în înflorire deplină și construită mai bine decât a găsit-o”³¹.

---

²⁸ P. Bunta, *op. cit.*, p. 240.

²⁹ *Ibidem*, p. 241.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Krauss G., *op. cit.*, p. 194.